

Innst. 184 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:24 S (2009–2010) og Dokument 8:55 S (2009–2010)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Laila Dāvøy og Knut Arild Hareide om humanitære og helserelaterte tiltak for papirløse migranter og representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen og Per-Willy Amundsen om helsetilbud til illegale innvandrere

Til Stortinget

Sammendrag av Dokument 8:24 S (2009–2010)

Det fremmes i dokumentet følgende forslag

«Stortinget ber Regjeringen snarest fremme forslag til humanitære og helserelaterte tiltak som kan bedre situasjonen til papirløse migranter som oppholder seg i Norge.»

Forslagsstillerne viser til at det til enhver tid oppholder seg mennesker i Norge som av ulike årsaker ikke har et regulært opphold. Organisasjoner som arbeider på innvandringsfeltet, har anslått at det kan oppholde seg 5 000–10 000 mennesker i Norge som ikke har papirer på lovlig opphold, mens Statistisk sentralbyrå har gitt et estimat på 18 000 personer.

Forslagsstillerne er kjent med at Røde Kors og Kirkens Bymisjon har åpnet en helsestasjon der papirløse migranter kan få behandling. Forslagsstillerne mener dette er et prisverdig initiativ, men vil påpeke at det offentlige også har et ansvar. De mener at den berørte gruppen ikke burde være avhengig av slike frivillige initiativ for å få den hjelpen den trenger.

Det framholdes at papirløse personer er en svært sårbar gruppe når det gjelder utnyttelse fra arbeidsgivere, smuglere og bakmenn, og at papirløse migranter kan utsettes for vold og utnyttelse, men vil motvillig henvende seg til myndighetene i frykt for å bli oppdaget og arrestert.

Det påpekes at papirløse migranter generelt har dårlig fysisk helse, og at mange av dem har alvorlige sykdommer og lidelser som tuberkulose, krigstraumer og en generelt svekket allmenntilstand, uten at de får behandling. Det vises til at voksne papirløse migranter i dag kun har rett til øyeblikkelig eller akutt hjelp, og at de som ikke er medlem av folketrygden, selv må betale for helsetjenester. Forslagsstillerne mener det vil være helseøkonomisk lønnsomt å gi utvidet rett til helsehjelp for disse, slik at de kan få hjelp på et tidligere tidspunkt i et eventuelt sykdomsforløp, fordi de likevel har rett til hjelp når sykdommen har eskalert og blitt akutt og mer kostbar å behandle.

Forslagsstillerne viser til brev av 20. oktober 2009 som Kirkens Bymisjon, Den norske legeförening og Røde Kors har sendt til Helse- og omsorgsdepartementet med forslag som kan vurderes for å bedre på situasjonen til papirløse migranter.

Sammendrag av Dokument 8:55 S (2009–2010)

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at tilbud om humanitær eller helserelatert hjelp, utover øyeblikkelig eller akutt hjelp, til personer med ulovlig opphold blir forbudt ved lov.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre meldeplikt til politiet for enhver organisasjon og ethvert foretak som har befattning med en utlending som kan antas å oppholde seg illegalt i riket.»

Forslagsstillerne viser til at det til enhver tid oppholder seg mennesker i Norge uten lovlig opphold. Det påpekes at Statistisk sentralbyrå anslår at antallet er et sted mellom 10 000 og 32 000, og at tall fra Utlendingsdirektoratet viser at over 22 000 asylsøkere er forsvunnet fra norske asylmottak de siste årene.

Det framholdes at både dagens og tidligere regjeringer har gitt signaler om at det er ønskelig å sette i verk tiltak som bidrar til å redusere antallet grunnløse asylsøkere, og raskere returnere dem som har fått endelig avslag.

Forslagsstillerne mener et vedvarende stort antall illegale innvandrere bidrar til å svekke asylinstituttet og befolkningens nødvendige tillit til myndighetene. De mener at et endelig avslag på søknad om opphold må følges opp gjennom gode rutiner for oppfølging og rask uttransportering hvis ikke vedkommende returnerer frivillig.

Forslagsstillerne er kjent med at flere organisasjoner i dag tilbyr eller ønsker å tilby humanitær og helserelatert hjelp til utlendinger uten lovlig opphold ut over lovens minstekrav om rett til øyeblikkelig hjelp.

Likeledes har forslagsstillerne registrert at enkelte politiske partier nå har tatt til orde for at staten skal erkjenne et ansvar for å yte slik hjelp. Forslagsstillerne mener det vil være svært uheldig å legge til rette for slik bistand, og mener det åpenbart vil svekke norske myndigheters troverdighet når de samme myndigheter allerede har definert disse personene som ulovlige innvandrere i Norge. Forslagsstillerne mener det nå er på tide å innføre nye tiltak som gjør politiets rolle i håndhevelsen av et endelig avslag enklere.

Det vises til at det i utlendingsloven § 20 legges opp til at det gjennom forskrift kan pålegges at ulike institusjoner og virksomheter skal ha meldeplikt til politiet når de har utlendinger hos seg. Forslagsstillerne mener at organisasjoner som gir helserelatert hjelp til utlendinger uten lovlig opphold, må ilegges slik meldeplikt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Tore Hagebakken, Are Helseth, Tove Karoline Knutsen, Sonja Mandt og Wenche Olsen, fra Fremskrittspartiet, Jon Jæger

Gåsvatn, Kari Kjønnaas Kjos og Per Arne Olsen, fra Høyre, lederen Bent Høie, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dāvøy, vil påpeke at alle som oppholder seg i Norge, også personer som oppholder seg her ulovlig, har rett til øyeblikkelig hjelp både fra kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Videre har enhver rett til smittevernhelp, herunder ved tuberkulose. Barn opp til fylte 18 år og gravide har, selv om de ikke har lovlig opphold, i medhold av barnekonvensjonen rett til helsetjenester i større grad enn voksne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til vedlagte brev av 20. desember 2009 fra helse- og omsorgsministeren til helse- og omsorgskomiteen og støtter de synspunkter som fremkommer der.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til vedlagte brev av 20. desember 2009 fra helse- og omsorgsministeren til helse- og omsorgskomiteen og merker seg de synspunkter som fremkommer der.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at det imidlertid er uklart hvor langt retten til helsehjelp for papirløse immigranter strekker seg.

Komiteen viser til at regjeringen har vedtatt en igangsetting av arbeid med endring av prioriteringsforskriften, slik at antatt praksis og forståelse av regelverket om rett til helsehjelp for personer som oppholder seg ulovlig i landet, kommer klarere frem i lovgivningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, foreslår at representantforslagene vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke enighet om viktigheten av å ivareta retten til akutt og øyeblikkelig helsehjelp til alle innbyggere og viktigheten av at Norge følger internasjonale forpliktelser.

Disse medlemmer vil imidlertid hevde at å vedta forslaget om å utvide retten til humanitær eller

helsereelatert bistand for illegale migranter vil være svært uheldig og svekke norske myndigheters troverdighet når de samme myndigheter allerede har definert disse personene som ulovlige innvandrere i Norge.

Disse medlemmer viser til Røde Kors som mener to tredeler er tidligere asylsøkere, og at de øvrige ikke har fremmet søknad om opphold. Disse medlemmer viser til at en asylsøker som er gitt avslag på sin søknad, har fått avslaget etter en grundig saksbehandling, gjentatte ganger i utlendingsforvaltningen. Gjeldende lovverk gir ikke disse personene grunnlag for opphold i Norge.

Disse medlemmer vil advare sterkt mot å tillate tiltak som er egnet til å forlenge utlendingers ulovlige opphold i Norge, og som kan svekke politisk vedtatt asyl- og innvandringspolitikk.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at tilbud om humanitær eller helsereelatert hjelp, ut over øyeblikkelig eller akutt hjelp, til personer med ulovlig opphold blir forbudt ved lov.»

Disse medlemmer viser til at utlendingsloven § 20 legger opp til at det gjennom forskrift kan pålegges at ulike institusjoner og virksomheter skal ha meldeplikt til politiet når de har utlendinger hos seg. Disse medlemmer mener at organisasjoner som gir helsereelatert hjelp til utlendinger uten lovlig opphold, må ilegges slik meldeplikt.

Disse medlemmer viser til at Norge har undertegnet en konsesjon for å hindre trafficking. Disse medlemmer viser videre til at det er bred politisk enighet om å intensivere arbeidet mot trafficking og hallikvirksomhet. Gjennom å ilegge helsepersonell en meldeplikt kan en bidra til å hjelpe mange av dem som blir utsatt for dette, ut av denne nedverdiggende tilværelsen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre meldeplikt til politiet for enhver organisasjon og ethvert foretak som har befattning med en utlending som kan antas å oppholde seg illegalt i riket.»

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det vil være uheldig dersom personer som oppholder seg ulovlig i Norge, skal ha ubegrenset rett til helsehjelp. Dette vil undergrave myndighetens vedtak om at vedkommende skal forlate landet, og

kan bidra til å forlenge og utvide omfanget av ulovlige opphold.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener ingen land er tjent med en uregistrert befolkning, og at det må iverettes tiltak for å motvirke denne utviklingen. Like fullt må vi erkjenne at denne gruppen finnes. Denne gruppen vil ikke bli mindre av at vi gjør livet mest mulig vanskelig for dem, eller ved å kriminalisere medmenneskelighet og nestekjærlighet som frivillige organisasjoner viser når de hjelper papirløse innvandrere. Dette medlem vil presisere at irregulære migranter er en sammensatt gruppe, blant annet inngår kvinner og barn som er utsatt for menneskehandel, ca. 2,5 millioner årlig på verdensbasis. Det anslås at mellom 300 000 og 500 000 kommer inn på prostitusjonsmarkedet i Europa hvert år. Noen av disse kommer også til Norge. Dette er mennesker som er svært sårbare, mange lever med trusler, utsettes for vold, og de fleste har liten tillit til myndighetene. Manglende helsehjelp ut over akutt hjelp kan ha alvorlige konsekvenser for den enkeltes helse.

At vi har tiltak for denne gruppen, gjør ikke Norge til et liberalt land i forhold til andre land i Europa. Inntil Kirkens Bymisjon satte i gang med dette, var vi ett av svært få vest-europeiske land uten spesielle tiltak for denne gruppen. Dagens situasjon kan skape stort press på ansatte i helsetjenestene og frivillige organisasjoner som møter denne utfordringen i praksis. Å hjelpe en av samfunnets mest utsatte grupper er å vise medmenneskelighet og empati. Det handler om grunnleggende menneskerettigheter. Dette er også kjernen i helsepersonells yrkesetikk, at helsehjelp skal gis, uavhengig av pasientens status i samfunnet. Norsk medisinstudentforening (2009) uttaler at foreningen arbeider for en forandring i norsk lovgivning slik at papirløse migranter kan få rett og tilgang til grunnleggende helsetjenester ut over akutt behandling. Dette medlem mener ikke at denne gruppen skal ha ubegrenset rett til helsehjelp, men ser behov for endring i lovverk i tråd med Norsk medisinstudentforening, slik at også pasienter med diabetes, astma og gravide kan få helsehjelp før det har oppstått et behov for akutt behandling.

Dette medlem mener det er behov for tiltak og tydeligere regelverk på dette området, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag til humanitære og helsereelaterte tiltak og eventuelle lovendringer som kan bedre situasjonen til papirløse migranter som oppholder seg i Norge.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at tilbud om humanitær eller helsereelatert hjelp, ut over øyeblikkelig eller akutt hjelp, til personer med ulovlig opphold blir forbudt ved lov.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre meldeplikt til politiet for enhver organisasjon og ethvert foretak som har befatning med en utlending som kan antas å oppholde seg illegalt i riket.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag til humanitære og helsereelaterte tiltak og eventuelle lovendringer som kan bedre situasjonen til papirløse migranter som oppholder seg i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til representantforslagene og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Dokument 8:24 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Laila Dåvøy og Knut Arild Hareide om humanitære og helsereelaterte tiltak for papirløse migranter – vedlegges protokollen.

II

Dokument 8:55 S (2009–2010) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen og Per-Willy Amundsen om helsetilbud til illegale innvandrere – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 11. mars 2010

Bent Høie

leder

Wenche Olsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Helse- og omsorgskomiteen v/statsråden til helse- og omsorgskomiteen, datert 20. desember 2009

Dokument nr. 8:24 (2009-2010) - representantforslag fra Geir Jørgen Bekkevold, Laila Dåvøy og Knut Arild Hareide om humanitære og helserelaterte tiltak for papirløse immigranter

Det vises til dokument 8:24 fra Stortinget ved oversendelse av 3. desember 2009.

I fremlegget ber representantene Geir Jørgen Bekkevold, Laila Dåvøy og Knut Arild Hareide regjeringen om snarest å fremme forslag til humanitære og helserelaterte tiltak som kan bedre situasjonen til papirløse migranter som oppholder seg i Norge. Forslagsstillerne viser til anslag over personer uten regulært opphold i Norge, og skriver at ingen land er tjent med en uregistrert befolkning og at det må gjøres et arbeid for å motvirke utviklingen av dette. Forslagsstillerne viser videre til at de er kjent med at Røde Kors og Kirkens Bymisjon har åpnet en helsestasjon for denne gruppen, men mener at det offentlige også har et ansvar.

Alle som oppholder seg i Norge, også personer som er her ulovlig, har rett til øyeblikkelig hjelp både fra kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Videre har enhver rett til smittevernhelp, herunder ved tuberkulose. Barn opp til fylte 18 år og gravide har i medhold av Barnekonvensjonen rett til helsetjenester i større grad enn voksne, selv om de ikke har lovlig opphold. Det er uklart hvor langt denne retten strekker seg.

Så langt jeg kjenner til, samsvarer de norske reglene om rett til helsehjelp for en stor del med reglene i de andre skandinaviske landene.

Personer som oppholder seg ulovlig i Norge skal i utgangspunktet betale full pris for mottatt helsehjelp. Dette gjelder også for en del personer som oppholder seg lovlig i landet, men som av ulike grunner ikke er dekket av folketrygden el. lign., og som derfor plikter å betale for mottatt helsehjelp. Disse mener jeg ikke bør komme dårligere ut enn personer som er i landet ulovlig. Det er imidlertid ikke noe krav om forhåndsbetaling ved øyeblikkelig hjelp, slik at også

personer som ikke har mulighet til å betale skal motta øyeblikkelig hjelp. Dette gjelder også dersom det allerede på forhånd er klart at vedkommende ikke har midler til å betale. Personer som oppholder seg ulovlig i landet og som ikke har midler til selv å betale for mottatt helsetjeneste, vil således likevel motta øyeblikkelig hjelp. Jeg ser således ikke noe behov for tiltak overfor papirløse migranter på dette området.

Videre er helsepersonell pålagt taushetsplikt som innebærer at de "aktivt skal hindre at andre får kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell", jf. helsepersonelloven § 21. Det er således ingen grunn for personer som oppholder seg ulovlig i landet og som oppsøker helsehjelp, til å frykte at de vil bli meldt til politiet av helsepersonalet.

Forslagsstillerne anfører at det vil være helseøkonomisk lønnsomt å gi utvidet helsehjelp til personer uten lovlig opphold i Norge. Til dette vil jeg understreke at det ikke nødvendigvis er samfunnsøkonomisk lønnsomt, idet utvidede helserettigheter til personer som oppholder seg ulovlig i Norge med stor sannsynlighet vil motvirke tiltak for å regulere innvandringen til Norge. Det er ikke ønskelig at det befinner seg personer i Norge som myndighetene ikke kjenner til. Utlendinger skal registrere seg, og de som trenger tillatelse for å være i landet, må søke om dette. Forslagsstillerne antar at tidligere asylsøkere er den største gruppen som oppholder seg ulovlig i Norge. Det innebærer at de personene det gjelder har søkt asyl, og fått søknaden sin vurdert både opp mot Flyktningkonvensjonen og andre internasjonale forpliktelser. I tillegg har norske myndigheter vurdert at det ikke foreligger humanitære hensyn som tilsier at det skal gis tillatelse til opphold i Norge.

Jeg er klar over at dagens regelverk på dette området til dels er uklart og vil derfor vurdere om det er grunnlag for å klargjøre det.

